

n, en
evolg
het
eren,
heen,
naar
om
eigen
veral
ijden,
leu-
ndere

pertheid van zijn eigen zintuigen en den
weedom van zijn eigen hart.
En daarin nu dient kunst ons zoo
volkomen als de dichtkunst.
De beeldhouwer is niets zonder marmer
en beitel; de schilder is afhankelijk van
licht en doek, van palet en penseel; zelfs
de toonkunstenaar van zijn speeltuig. Maar
de dichter is de vrijgeborene, die met
niets dan wat hij zelf in zich heeft, zijn
heerlijke taak volbrengt.
Met zijn fijn gevoel, met zijn scheppende
verbeelding, met zijn machtig woord!

»Nog al genadig.»

Gelijk men zich herinnert, gaf een zin-
neet, voorkomende in onze studie over het
Practicisme, aan Ds. Dijkstra aanleiding
een *Open Brief* uit te geven, die in hoofd-
zaak strekte, om den oogst der Zending in
de 19de eeuw hooger te schatten, dan de
Herant had gedaan.

Onzerzijds is die brief beantwoord met
de opmerking, dat alles hier afhangt van
den blik waarmee men het zendingsveld
overziet, en dat het oogenpunt waaruit Ds.
Dijkstra de zaak bezag, ditmaal een geheel
ander was dan het onze. Van daar het
groot verschil in raming. En we voegden
er aan toe, dat hetgeen Ds. Lion Cachet
ons uit Java had medegedeeld, en hetgeen
schrijver dezes zelf van de zoogenaamde
Protestantsche missie in Roomsche landen
had gezien, het afgaan op cijfers uiterst
bedenklijk maakte. Steeds meer wordt de
wankele grond van alle statistiek ingezien.
En nog te meer is op missionair terrein de
statistiek met zoo overgrootte onzichtheid
te raadplegen, overmits de neiging om te
flatteren hier zoo natuurlijk is.

Op dit ons antwoord, kwam Ds. Dijkstra
in *Hollands Kerkblad* terug. Dit deed
ons genoegen. Maar wat ons geen geno-
egen, en veeleer leed deed, was een in dit
antwoord ingelastste phrase, ons verhalende
hoe Ds. Dijkstra's vrienden hem gezegd had-
den, dat hij er in de *Herant* nog „heel genadig
was afgekomen.“

Lees slechts:

En nu weet ik wel dat Prof. Kuyper
mijn meerdere is, in alle opzichten, in weten-
schap en in gaven van mededeeling, maar dat
mocht mij niet terughouden. Ik heb dus ge-
sproken en de Prof. heeft geantwoord. In dat
antwoord ben ik er heel genadig afgekomen,
dat zegt iedereen; maar het verzoek om revisie
is niet toegestaan. Sommigen zeggen dat ik dat
ook wel had kunnen begrijpen, dat het toch
waarlijk niet te verwachten is, dat een Professor
mij gelijk zal geven. Nu dat kan wel zijn.

Is dit nu geen stilbloem, maar hebben
mijterdaad Ds. Dijkstra's vrienden hem dit
aldus in het oor geblazen, dan meenen we
Ds. Dijkstra toch voor deze zijn vrienden
te moeten waarschuwen.

Hoe men toch dit zinnelijke ook wende
of keere, de kwetsende strekking is er niet
uit weg te redeneren. Achtergrond toch van
dit zinnelijke is de voorstelling, dat de schrij-
ver in de *Herant* een man van ongenaak-
bare inbeelding en hoogheid is, die niet duldt
dat men tegen een door hem gegeven appreci-
atie in verzet komt. En met dien donkeren
achtergrond in het verschieft, wordt ons
nu getoond, hoe Ds. Dijkstra, desalniettemin
en evenwel nochtans, den hoogen moed heeft
gehad, om dien trotschen redacteur aan te
vallen; hoe daarop zijn vrienden hem voor-
spelden, dat nu dan ook al de woede van
gekwetsten hoogmoed op hem neer zou kom-
men; en hoe men, toen men zag dat het zulk
een vaart niet liep, hem geluk wenschte,
dat hij er zó „heel genadig was afgekomen.“

In deze voorstelling nu is hij den redac-
teur van de *Herant* noch zin voor waar-
heid noch liefde voor den broeder, maar
niets dan trots en hoogmoed te zoeken,
en spreekt men van geluk, zoo eens een
enkel maal, bij tegenspraak, de woede van
zijn toorn niet losberst.

Was nu deze voorstelling herkomstig van
geheel vreemde lezers, die de *Herant* thans
voor het eerst even inzagen, zijn redac-
teur nooit persoonlijk ontmoetten, en vinnig
uit ongelofte wilden zijn, het zou ons niet
dieren.

Nu daarentegen in een zoo veelge-
lezen blad als *Hollands Kerkblad* aldus
geschreven wordt door een Bedienaar des
Woord van onze kerken, door iemand die
ons persoonlijk kent, en die de *Herant* reeds
voor jaren las, nu trekken we ons dit
aan, en gevoelen we ons door die geheele
voorstelling gekwetst in ons Christelijk
karakter.

Bij alle fell en tekortkoming weten we
dat we zoo niet zijn, als we hier worden
voorgesteld; dat onze gezindheid niet is zoo
als Ds. Dijkstra het hier onderstelt; en dat
het aan onze eer en goeden naam te kort
doen is, als men ons als zulk een publicis-
tisch tyran, in *folie* aan de lezers van
Hollands Kerkblad afteekent.

En als Ds. Dijkstra nu hierop antwoordt,
dat hij het zó boos ook niet bedoeld heeft,
dan gelooven we dit van harte, maar dan
is toch ook hier weer geschied, wat we tot
ons leedwezen zoo gedurig in onze kerke-
lijke pers betreuren, t. w. dat men kopij
naar de pers zendt, zonder zijn woorden
genoegzaam gewikt en gewogen te hebben;
of wil men, zonder de strekking van zijn
woord te hebben gemeten.

Meer zeggen we hier niet van. Misschien
wil de redacteur van *Hollands Kerkblad*
een stuk uit dit ons protest aan zijn lezers
voorleggen. We wenschen als broeder on-
der de broederen te verkeer, en met al
de kracht die in ons is, de Gereformeerde
belijders in warme, teedere broederlijke liefde
te vereenigen, omdat we zoo diep overtuigd
zijn, hoe zó alleen onze kerken bloeien
kunnen, en een instrument voor den naam
onzer Heeren in ons vaderland kunnen
zijn. En juist omdat daarop ons oogmerk is

gericht, mogen we zulke onware voorstel-
lingen van ons bedoelen, niet zonder protest
laten voorbijgaan.

Toch willen we, nu de zaak toch ter
sprake kwam, een zielkundige verklaring
geven, hoe allicht zulk een voorstelling
in den kring van Ds. Dijkstra's vrienden
opkwam.

In één ding namelijk heeft men volko-
men gelijk: de *Herant* liet zich bij zijn
meer dan twintig jarigen loop door de theo-
logische en kerkelijke wereld, niet dan
hoogst zelden door polemiek van den ge-
kozen weg naar zijpaden afrekken. En dat
we dit weigerden te doen, geschiedde met-
terdaad met opzet en uit beginsel.

Toen schrijver dezes in de orthodoxe
wereld opdook, trok het terstond zijn aan-
dacht, hoe zwak de orthodoxie juist daar-
door stond, dat ze bij dagen en bij nachten
schier niet anders deed, dan zich verdedi-
gen tegen de aanvallen van modernen en
groningen.

Men wierp zich zoodoende aldoor op het
werk dat de tegenpartij voorlegde, alle
arbeid ging in Apologetiek op, en voor
het bouwen van het eigen huis schoot
geen tijd over.

Dit nu scheen ons onraadzaam en onge-
oorloofd.

Met zijn reusachtige apologetiek vorderde
men toch niet, omdat de aanval zelf ge-
durig van front veranderde; en ook omdat
bij de discussie het gemeenschappelijk uit-
gangspunt ontbrak.

Vandaar toen het opvatten van het
stellige voornemen, om niet ook zelf in die
verkeerde methode verstrikt te geraken, en
daartegenover de welbewuste keuze, om
ethisch te werk te gaan, zich bij het schrij-
ven zelf zijn doel te kiezen, en niet te rusten,
eer voor de bereiking van dat doel gezegd
was wat gezegd moest worden.

Thetische concentratie van krachten alzoo.
Dit standpunt nu bracht met zich, dat we
niet bij elke critiek, of tegenbedenking, of
opmerking ons van de wijs lieten brengen,
maar rustig op ons doel afgien.

We wisten wel, dat we veel pikanter
konden zijn, door week aan week naar
rechts en naar links allerlei polemiek te
voeren; maar zoo werd er niet gebouwd,
niet gesticht, niet voortgeard. En al ge-
ven we toe, dat andere kerkelijke bladen
vaak petillant zijn, te klagen heeft toch
de *Herant* niet. Hij heeft zich door zijn
thetische concentratie allengs een breedten
kring van lezers weten te vormen, en er is
slib in dien kring bezonken.

Natuurlijk zou ons niets liever geweest
zijn, dan, op wat wijs ook, elke critiek langs
het zijpad, even breed als ze opgezet was,
te woord te staan. Maar één man loopt
maar één weg tegelijk. Er moest hier ge-
kozen worden. Reeds de reeks *Open Brie-
ven*, die aan ons adres uitkwamen, zouden
ter behoorlijke weerlegging boekdeelen ge-
vorderd hebben, en daarvoor ontbrak ons
de tijd. In verreweg de meeste gevallen is
de repliek daarom wel niet uitgebleven,
maar eerst, dan, en dan vanzelf, aan het
woord gekomen, als het in onzen thetischen
arbeid aan zulk een punt toekwam.

Toch begrijpen we het, dat dit voor wie
ons aanviel, niet was wat hij wenschte. Wie
aanvalt wil *weerwerk* hebben. En zoo laat
het zich begrijpen, dat bij sommige schrij-
vers wel eens de gedachte is opgekomen,
dat het niet helpt of men ons al tegen-
spreekt, want dat wij toch doorgaan. Dit
feit nu laat tweemaal verklaring toe. Zulk
zwijgen kan het gevolg zijn van welbewuste
methode, maar het kan ook het uitvloeisel
zijn van hooghartige trots. En de zaak is
nu maar, dat de vrienden van Ds. Dijkstra,
staande voor de keus tusschen een *gezonde*
en een *leelijke* verklaring, de *leelijke* geko-
zen hebben; en hiertegen nu dient de Chris-
telijke liefde protest in.

Wat toch was het geval?

Ziende, hoe ook nu weer in onze ker-
ken het natuurlijke evenwicht dreigde te loor
te gaan, doordien in den éénen kring het
„denken, indenken en nadenken“, in een an-
deren kring het „voelen, gevoelen en mee-
voelen“, en in een derden kring het „hande-
len, behandelen en afhandelen“ eenzijdig op
den voorgrond wil dringen, achtte onze re-
dactie het een zaak van gewicht, deze drie
stroomingen in het kerkelijk leven te schet-
sen en aan critiek te onderwerpen.

Bijna alle ketterij, alle schisma, en alle
bederf in de kerken is uit soortgelijke ver-
breking van het evenwicht dezer drie fac-
toren opgekomen. Zulk een verbreking van
het evenwicht is geen bijzaak, maar kan
doodelijken gevaar met zich brengen. Dit ge-
vaar bestaat niet, zolang men over en
weer voor het doorzwikken van den evenaar
een geopend oog heeft, en er op bedacht
is het evenwicht te herstellen. Maar dit
gevaar duikt wel terdege op, zoodra er
zich sporen van vertoonen, dat deze ver-
breking van het evenwicht opzettelijk ge-
dreven wordt, en, met miskenning van de
twee andere factoren, één van de drie tot
hypertrophie wil aanzwellen.

Onze drievoudige artikelenreeks over het
Intellectualisme, het *Mysticisme* en het
Practicisme, had derhalve een hoogst ernstige
bedoeling. Ze waagde een poging om een
opkomend gevaar te helpen bezweren.

De details, die hierbij ter sprake kwa-
men, dienden ons dus slechts als middel;
en we zouden onze taak niet begrepen
hebben, als we van het hoofddoel van ons
betooft ons naar die details hadden laten
afleiden.

Welnu, onder die details, die ter sprake
kwamen, was, ja wat niet al, maar ook de *Zen-
ding*. Niet die zending in theorie, niet onze
zending, niet een bepaald zendingsveld,
maar uitsluitend de ten deele verkeerde
richting, die in den loop der vorige eeuw
voor de zending het gevolg was van haar
onkerkelijken en naturalistischen oorsprong.
En daarbij nu werd er o. a. ook op gewe-
zen, dat de zendingsresultaten niet evenredig
waren geweest aan de zendingsactie.

Verplaatste nu Ds. Dijkstra zich in de
strekking van ons betooft? Gevoelde hij,
waaraan dit betooft zijn ernst ontleeft?
Zag, tastte hij het verbroken evenwicht,
en hielp hij ons dat evenwicht herstellen?

Neen, dat niet.
Wat hij deed was dit. Onze artikelen-
reeks over het *Intellectualisme* en *Mysti-
cisme* liet hij liggen, en uit die over het
Practicisme, vestigde hij uitsluitend de aan-
dacht op het één detailpunt van de Zen-
ding, en bezag en besprak dit geheel los
van de strekking, waarin het ter sprake
kwam, en geheel los van het verband
van ons betooft. En zoo schreef hij tegen
een enkel *Herant*-artikel heel een apart
boekje.

Vat, verstaat men nu niet, hoe men in
zulk een geval niet anders mag en kan
handelen, dan wij deden? Of waar zou het
heen zijn gegaan, als een ander over de
Zondagsschool, een derde weer over de *Zie-
kenverpleging*, en zoo over elk punt dat ter
sprake kwam, weer een andere broeder of ook
een zuster, ons bij *Open brief* tot afzonder-
lijke discussie had willen oproepen? Voelt
men toch zelf niet, dat op die wijs alle aan-
dacht van ons hoofddoel zou zijn afgetrok-
ken? Dat op die manier het gevaar, dat
dreigt, door niemand meer zou gezien zijn,
en heel de discussie zou zijn overgegaan naar
hospitaalwezen, zendingsmethode en zoo-
veel meer?

Hiertoe mochten we niet medewerken.
Hadden we dit gedaan, we zouden getoond
hebben, den plicht en de roeping van een
hoofdredacteur niet te begrijpen.

Wat hebben we toen gedaan?

Hebben we toen Ds. Dijkstra op eenig-
zins scherpen toon het ongelegene van zijn
polemiek doen gevoelen?

We hebben er geen woord van gerept.
Hebben we zijn *Open Brief* dan als een
gewoon boekje onder de recensien be-
sproken?

Ook dit niet. We hebben er een hoofd-
artikel aan gewijd. We hebben er zooveel
op geantwoord als strikt noodig was, en
voorts ons niet in het missionaire zijpad laten
lokken.

En daarop volgde nu een protest in *Hol-
lands Kerkblad*, met het randschrift: *Nog
al genadig.*

Dit nu heeft ons zoo gehinderd, dat we
aan deze zaak nu nogmaals en opzettelijk
een hoofdartikel hebben gewijd.

Bijna altoos laten we zulke onaangena-
men rusten; want wat ter wereld heeft de
gemeente des Heeren er aan, in al zulke
onlijkheden gemengd te worden.

Wie den ernst des levens verstaat, wordt
er slechts door bedroefd, en vraagt zich
niet zonder weemoed af, wat er toch van
de roeping onzer kerken worden moet, als
de banden der liefde in Christus niet sterker
trekken.

Bij manier van ultzondering, hebben we
echter ditmaal gemeend, eens een kijk in
ons hart, en een kijk in onze werkplaats, en
een kijk in de op die werkplaats gevolgde
manier van arbeiden te geven.

Misschien, dat het zelfs de „vrienden van
Ds. Dijkstra“ zachter stemt.

Uit de Pers.

Reeds nu is Ds. Eringa in zijn elfde artikel
aan zijn plan tot reorganisatie en reformatie
toegekomen.
Blijdheden eischt, dat we het in zijn geheel
aan onze lezers voorleggen:

In onze Ned. Herv. Kerk moeten wij m. i. meer
terug hebben den presbyterialen kerkvorm waarbij
de vroegere Class, vergaderingen weer gehouden
worden, de Prov. Synoden en om de drie jaren
een Nationale Synode. Reeds heb ik in een der
vorige artikelen er op gewezen, hoe mannen van
naam herhaaldelijk hierop hebben aangedrongen,
ten minste wat de Class, vergaderingen betreft.
Onze tegenwoordige Class, vergaderingen zijn niet,
wat ze moeten wezen, en kunnen dus ook nie
doen, wat tot hare werkzaamheden feitelijk be-
hoort. Of dan onze tegenwoordige Besturen geheel
moeten wijken of als administratieve colleges zou-
den kunnen blijven bestaan, is m. i. een zaak, die
nader overzichten en geregeld moet worden. Voor
de te houden Class, vergaderingen en Prov. Synoden
als ook voor de Nationale Synoden moet dan
telkens een Moderamen gekozen worden. Blevon
de Besturen als administratieve colleges bestaan,
dan zouden deze ook de genomen besluiten van
de meerdere vergaderingen ten uitvoer kunnen
brengen. Bestonden de Besturen in het geheel niet
meer dan zouden natuurlijk alle dingen ook ten
opzichte der uitvoering geregeld moeten worden.
Ik stel mij voor, dat men bij een presbyterialen
kerkvorm de zaken zou moeten regelen naar de
beginselen, die in onze Kerk gehandigd zijn aan
1618-1793. Natuurlijk zou men bij terugkeer tot
die beginselen, zooveel mogelijk de gebreken moe-
ten verbeteren, die toen door allerlei invloeden
niet waren blijven bestaan. Waar de Kerk thans
niet meer onder voogdij van den Staat gehouden
wordt, zouden zulke verbeteringen door de Kerk
zelf dus kunnen aangebracht worden. Een Kerkorde
is in elk geval heel anders, dan een Belijdenis
en dus kan men ten opzichte van eerstgenoemde
ook vrijgevoelde, te werk gaan. Daarom herhaal ik
nogmaals het woord van Dr. Vos: „Wij hebben
de grootste behoefte aan de herstelling der kerke-
lijke idealen wezen moeten. Mij dunkt dat dit,
lange den weg der reorganisatie door de bestaande
organatie te verkrijgen, een der eerste vereischen
is tot kerkherstel.“ In de beide brochures van Dr.
Vos en van Dr. Hoedemakers wordt dan ook
met ernst aangedrongen op zoodanig kerkherstel,
d. w. z. zulk een wijziging van toestanden, waarbij
juist het Belijdend karakter der Kerk kan gehand-
haafd blijven, waarbij de Kerk niet in een regle-
mentaire vereeniging wordt opgelost, maar waarbij
men toch zou komen tot een tijdelijke samenleving,
zonder den elkanter vernietigenden partijstrijd
voort te zetten. M. i. is er van beide geschriften
te weinig notitie genomen, daar ze toch ook dit
vóór hadden boven de, door mij reeds genoemde
partij voorstellen, dat men ze kon bespreken en
overwegen, als van te voren publiek bekend ge-
maakt door uitgave. Welnu, zou men nu tot zulk
een gewenschte verbetering van kerkelijke toe-
standen niet meer kunnen komen? Deze zaak
moet m. i. worden *voorbereid*, Goed voorbereid,
zou het dunkt mij niet onmogelijk zijn, om tot
een gewenschte oplossing te komen. Dat die voor-
bereiding ook nu nog noodig is, behoeft m. i. niet
veel redmen betooft te worden. De toestand,
waarin wij nu op kerkelijk terrein verkeer, da-
teert reeds van 1816, en t. sprekt wel van zelf,
dat alles wat uit de organisatie van 1816 is voort-
gevoeld en wat er mee samenhangt, in geen geval

sekskaps kan veranderd worden. Vooreerst is de
kerkelijke kwestie daarvoor te ingewikkeld; ten
tweede is nog maar slechts een deel overtuigd
van de noodzakelijkheid eener reorganisatie, om
daardoor tot reformatie te komen, en ten derde,
omdat zonder gelijktijdigen overgang scheuring, be-
roering en nog groter verwarring zou verkregen
worden, inplaats van kerkherstel. Maar hoe dan
deze voorbereiding? M. i. geheel langs kerkelijken
weg, door middel van de Class, vergaderingen.
Want, mieden deze dingen niet classikaal kun-
nen bespreken, behandeld en voorbereid worden?
Eénmaal in het jaar wordt er met de bekende
doeleinden in iedere Class een Class, vergadering
gehouden. Ik zie echter niet in, waarom men geen
buitengewone algemene Class, Vergadering zou
kunnen houden, met het oog op het groote vraag-
stuk: eene vergadering, waarheen ook predikanten
en ouderlingen uit iedere gemeente worden afge-
vaardigd.

Als van deze vergaderingen uit de begeerte
opbaar werd gemaakt naar reorganisatie, als
door deze vergaderingen, als uit den boezem der
Kerk zelf, adviezen of voorstellen aan de Synode
werden opgezonden, zou dan kerkherstel tot de
onmogelijkheden behooren? Kon bij Koninklijk
Besluit de slapende kerk wel eensklaps onder den
tegenwoordigen kerkvorm gebracht worden, en z u
het nu onmogelijk zijn, dat de langzaamrand ont-
wakende Kerk zich geleidelijk weer bevrijde van
Vergaderingen, en niet weer zichzelf te worden
en een beter pausend kleed aan te trekken? Als
bijk. de Class, Vergadering van Amsterdam, in
aanlooping aan het vroegere protest, dat niet
werd ingetrokken en niet werd weerlegd, of zonder
daarop terug te komen, eens het initiatief nam,
om een voorstel te doen tot kerkherstel, hetzij door
facultatieve kerspervindig, hetzij door middel
van een modus vivendi, doch zoo dat het be-
lijdend karakter der Kerk ongerept blijft en dat
op het betrekken van den presbyterialen kerk-
vorm wordt aangezworen: als dan zoodanig om-
schreven voorstel aan alle Classes werd gezonden
met de noodige toelichtingen vergezeld; als daarna
alle Classes op bovengenoemde wijze eens in een
buitengewone algemene vergadering saamkwamen
louter voor de behandeling van zulk een voorstel,
zou er dan op deze wijze geen mogelijkheid zijn,
om eenigzins tot eenstemmigheid te komen? Als
zulk een voorstel dan over t geheel bij de Class,
Vergaderingen met instemming werd ontvangen,
zou van deze Class, Vergaderingen uit een verzoek
aan de Synode kunnen gericht worden, om een
Commissie van deskundige mannen te benoemen
teneinde dat voorstel te onderzoeken, te overwegen,
en te letten op de uitgebrachte adviezen van de
Class, Vergaderingen omtrent het voorstel. Deze
Commissie kon dan de Algem. Synode van advies
dienen.

Zoo zou het, dunkt mij, niet onmogelijk zijn om
door de bestaande organisatie tot reorganisatie, en
door reorganisatie tot reformatie d. i. tot kerkher-
stel te komen. Zoo zou het er toe kunnen komen
zonder scheuring en verwarring, zonder overhaas-
ting en zonder alles op losse schroeven te zetten,
terwijl de beweging uitging van de gemeenten
zelf, vertegenwoordigd op de bedoelde Class, Ver-
gaderingen. En zou dan alles in het reine zijn?
Natuurlijk is niet terstond alles in het reine, wat
door vele jaren in een abnormaal toestand is ge-
komen. Maar zou dan toch een betere toestand
bereikt worden? M. i. zeker een betere toestand
dan de tegenwoordige, want op deze wijze zou de
Kerk althans weer haar meerdere vergaderingen
terug krijgen en zouden allerlei zaken op een nor-
male kerkelijke wijze althans kunnen behandeld
worden. Maar is daarmee dan de zaak gered?
Het spreekt wel van zelf, dat wij niet alleen ge-
baat zijn met een beteren en zuiverder kerkvorm.
Dat zal niemand willen beweren. Wij hebben meer
noodig dan dat, gelijk ik reeds in een der vorige
artikelen heb opgemerkt. Maar als het kerkelijke
leven in een goede bedding wordt geleid, zal zeker
met Gods hulp en onder de leiding des H. Gees-
tes het leven der Kerk weer opbloemen. Een eerste
vereischte toch voor de Kerk van Christus is
deze: dat de Kerk ingeticht zij naar Gods Woord
en overeenkomstig haar eigene belijdenis. Daarop
heeft de Kerk recht; daarmee is haar bestaan als
Kerk gemoeid; daarmee hangt het leven en de
bloei van de Kerk ten nauwste saam. Een Kerk,
die in de praktijk niet als belijdende Kerk kan
opreden, gaat te gronde. Maar dan zal de elie de
niet eerst beginnen, als waarlijk in de meerdere
vergaderingen ook de belijdeniskwestie aan de
orde komt? M. i. mag deze vraag ons niet beletten.
om te ijveren voor reorganisatie, omdat deze reor-
ganisatie voor alle richtingen en partijen beter is,
dan de onschijnlijke en heilloze partijstrijd,
welken wij thans hebben.

Ook Modernen en Evangelischen hebben er be-
lang bij, dat het tot eene oplossing kome van het
kerkelijke vraagstuk, welke dan ook de gevolgen
voor deze of gene partij mogen zijn. Daarbij mag
het belang der partij niet boven het belang der
Kerk gesteld worden. De oplossing moet ook van
dien aard zijn, dat de verschillende partijen in
hoofdraak er vrede met kunnen hebben, op welke
wijze de oplossing dan ook tot stand kome. Zij
het daarom maar aller begeerte en aller ernstig
streven, om tot dat doel te komen! Als wij in
den rechten weg middelwillen werkzaam zijn,
zal God van den Hemel het ons doen gelukken.
Maar, da rom ook alle wijsheid en kracht, en
sterkte van dien God verwacht, die ook alle hin-
derpalen kan wegnemen. Zoo het waarlijk eens
mocht komen tot zulk eene ernstige voorbereiding
langs den boven beschreven kerkelijken weg, dan
moge wel alom in heel de kerk het gebed der ge-
meente opstijgen tot den troon der genade Gods,
om de voorlichting en de leiding des Heiligen
Geestes. Maar als dan zó de oplossing begeerd
en gezocht wordt, dan is het ook mogelijk om
daartoe te geraken. God geve, dat het er toe kome,
opdat de Ned. Herv. Kerk nog eens weer voor
heel de natie tot zegen zij en inderdaad blijke te
zijn „een pilaar en vastigheid der waarheid.“

Van alle kantteekening onthouden we ons
dittmaal.

Alleen resumeeren we het lange artikel in
deze stellingen:

1. Op de classieke vergaderingen zal men
het herstel der Gereformeerde kerkorganisatie
ter sprake brengen.
 2. Voorstellen tot zulk een reorganisatie zul-
len bij de Synode worden ingediend.
 3. De Synode zal zulke voorstellen ten slotte
wel aannemen.
- Of dit povere resultaat voor Ds. Eringa zelf
niet de bitterste teleurstelling aan het eind van
zijn brede studie was?
- We beslissen niet.
- Blijft alleen nog de vraag: Hoe in afwach-
ting van dit lange proces uw eigen ambt naar
eisch van Gods Woord te bedienen?
- Volgt hierop misschien nog het antwoord in
een slot artikel?
- Zoo ja, dan zou het slot-artikel zeker niet
het minst belangrijke zijn.

Officieele Berichten

CLASSIS TIEL.

De Classis Tiel, te Zalt-Bommel op 9 Jan.
1. l. vergaderd zijnde, heeft onder meer ook haar
hartelijke sympathie betuigd met het door de
Classis Zutphen, onlangs genomen besluit, om
het daarheen te mogen wenden dat van de zijde
van Curatoren der Theologische School en der
Vrije Universiteit gemeenschappelijke pogingen
zouden worden aangewend, opdat met behoud der
wederzijds beleden beginselen, de eenheid in de
opleiding tot den Dienst des Woords voor de
Geref. Kerken in Nederland verkregen worde.

Met bescheidenheid beveelt zich de Classis
Tiel aan, om van de pogingen, die hiertoe onder
's Heeren Zegen worden aangewend, iets naders
te mogen vernemen, voor zoo verre daarvan
mededeeling zou gedaan kunnen worden.

Namens de Classis.

D. KOFFYBERG, Scriba h. t.

Culemborg, 15 Januari 1901.

Buitenland.

Duitschland. Wat heeft volk en kerk
aan den oorlog in Zuid-Afrika te
danken?

Den 18den December van het voorgaande
jaar werd te Leipzig eene vergadering gehouden
ten gunste van de Boeren in Zuid-Afrika. Twee
duizend plaatskaarten waren in twee uren uit-
verkoft; men moest, om degenen die geen
biljet konden krijgen, tevreden te stellen, in
een andere zaal van het Krystalpaleis een tweede
vergadering organiseren. Dezelfde sprekers
spraken op beide vergaderingen, maar de tweede
vergadering begon een half uur later, zoodat
de sprekers van de eerste vergadering zich ook
op de tweede konden laten hooren. Alle stan-
den der maatschappij waren vertegenwoordigd,
van den hoogleeraar tot den handwerksman;
alleen fabrieksarbeiders zag men niet.

De vergadering begon met het zingen van
een oud Nederlandsch lied in het Duitsch ver-
taald. 1)

Velen stonden de tranen in de oogen. Het
is er ons niet om te doen om een verslag te
geven van de Leipziger vergadering. Wel
mogen wij er op wijzen, dat daarop de naam
Gods herhaaldelijk genoemd werd, hetgeen in
politieke vergaderingen in Duitschland haast
niet meer geschiedt. Een der sprekers die in
de politieke wereld eene voornaam plaats in-
neemt, keurde de houding van den Duitschen
Keizer, die Krüger niet wilde ontvangen, ge-
streng af, en eindigde met de woorden: „Daar
kan alleen God van den hemel helpen; op Hem
staat de hoop.“ Ook werd een gedicht voor-
gedragen, waarin de vernedering van Napoleon
in Moskou werd bezongen, welk vers eindigde
met een gebed, nadat was uitgesproken dat de
sterke God die Napoleon ten val bracht, ook
de machtige vijanden van de Boeren in het
stof leggen kan.

En dit alles had plaats in eene vergadering,
waaraan de meeste leden zelden meer ter kerke
komen. Maar de Boeren met hun belijdenis
en met hunne leidslieden, die zich de belijde-
nis van den Christus niet schamen, hebben dit
aan het Duitse volk gedaan; zij hebben het
weder openlijken eerbied voor God afgedwon-
gen, zoodat men den naam Gods weder in de
salons gaat noemen. In eene politieke vergade-
ring moest men van de tribune der spre-
kers de geheele vergadering uitnodigen om
voor het ongelukkige volk te bidden, en niemand
heeft daarbij geglimlacht; men heeft met diepen
ernst zulke woorden ontvangen. Ook in het
adres, dat door de 5000 leden der beide ver-
gaderingen aan President Krüger gericht werd,
wordt met nadruk gezegd, dat men hem en
zijn volk Gode aanbeval, terwijl het woord van
Darius aan Daniel werd wedergegeven: „De
God, Dien gij rondt ophouden dient, help u.“

Aldus laat de Algem. Ev. Luth. Kirchen-
zeitung zich uit, en eindigt dan met de woorden:
„Men mag tegenover de Boerenkwestie
staan gelijk men wil, maar men moet toegeven
dat zij in het Duitse volk de edelste gevoels-
waker geroepen heeft, en het tot een
prophetenstem geworden is, dat de oude God
nog leeft, en dat het lezen in den Bijbel en het
bidden geene schande is. Wat evenwel geloovige
Christenen aan dezen oorlog te danken hebben,
door vermeerderen omgang met God en het
vele aanroepen van den naam Gods voor de
Boeren en door dankzegging voor behaalde
overwinningen, door het buigen onder Gods
machtige hand en door het versterken van het
geloof, dat God dan toch de gebeden verhoort,
dat behoort niet nader aangevoerd te worden.
Wanneer men met iemand veel geleden en veel
voor hem geleden heeft, dan worden er banden
gelegd, die niet spoedig verbroken worden.
Daarom gaan wij het nieuwe jaar in met dank-
bare herinnering van hetgeen de Boeren ons
Christendom en ons volk gegeven hebben, en
door te zien op Hem, die de geschiedenis der
volken in zijn weegschaal weegt en de hoogen
vernederen en de nederigen verhoogen kan.“

Deze ervaring werd niet alleen in Duitse
Christelijke kringen opgedaan.

N. Amerika. De houding der Hol-
landsche Gereformeerden bij de
presidentsverkiezing.

Wij kunnen het nog maar altijd niet ver-
kroppen, dat onze Gereformeerde broeders in
Noord-Amerika, die van den Nederlandschen stam
zijn, bij de jongste presidentsverkiezing zich
zoo geheel anders hebben gehouden dan wij had-
den gehoopt! Wij hadden verwacht dat zij als
één man zouden gefijverd hebben tegen Mc
Kinley en voor Bryan, omdat, wanneer Bryan
verkozen ware, er eenige hoop geweest was
dat de Vereenigde Staten geïnterveniend had-
den ten bate van onze verdrukte broeders
in Zuid-Afrika. Het heeft niet zoo mogen zijn.
Feitelijk hebben onze broeders in Amerika En-
geland zedelijk gesteund, door niet als één man
te ijveren voor de verkiezing van Bryan.

Nu Mc Kinley opnieuw president gewor-
den is, spreken de *Hope* en de *Wachter*, beide
organen der Nederlandsche Gereformeerden
in de Vereenigde Staten, den wensch uit dat
president Mc Kinley in de vreeze Gods het
volk mag regeren. De hoogleeraar Dosker
wenscht er in de *Hope* bij, dat Mc Kinley
wijsheid en beleid ontvange bij 't optreden in
grote wereldaangelegenheden, terwijl Ds. Keizer
in de *Wachter* zegt, dat hij wenscht, dat de re-
gering niet zal mededoen aan de rooipolitiek
der andere mogendheden.

Maar beide bladen zeggen tot verontschuldi-
ging van hunne houding ten tijde van den ver-
kiezingsstrijd, dat zij niet aan politiek doen.
Dit riekt wat naar het ethische. Er zijn ook
hier te lande ethische predikanten, die zich
3) Heere, zie den nood, vijanden zonder tal be-
dreigen de gemeente met hoon en dood. Onze
ketens zijn zoo hard als staal, allen Gij kunt ons
uit zulk een ellende redden. Heere, aan Uw naam
getrouw, zien wij zonder vrees den dood onder de
oogen, die elk uurs ons dreigt. O Heere, mijn
God, sta u volk in dezen nood bij. Poort en slot
kunnen ons niet beschermen, de grimmige schare
bedreigt ons altijd. Het vreemde gebroed licht
om onze tranen, lekt als hyena's naar ons bloed.
He